

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1CdoR/6/2023
Identifikačné číslo spisu:	3116207269
Dátum vydania rozhodnutia:	30.01.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:3116207269.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Petra Melichera a sudcov JUDr. Eriky Šobichovej a JUDr. Radoslava Svitana, PhD., vo veci navrhovateľa (osoby povinnej platiť výživné): Ing. Mgr. B. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. XXXX/XX, Ž., zastúpený JUDr. Martinom Olosom, advokátom, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, proti plnoletému nesvojprávnemu dieťaťu (osobe oprávnenej na výživné): G. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. K. XX, E., zastúpená opatrovníčkou Ing. Q. M. O., bytom M. K. XX, E., právne zastúpená Advokátskou kanceláriou JUDr. Martin Bartko - JUDr. Silvia Bartková, so sídlom Piaristická 6667, Trenčín, o zníženie výživného na plnoleté dieťa, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 16C/84/2016, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 25. októbra 2022 č. k. 27Co/105/2022-802 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. januára 2019 č. k. 16C/84/2016-642 v spojení s doplniacim rozsudkom zo 6. septembra 2022 č. k. 16C/84/2016-793 znížil vyživovaciu povinnosť navrhovateľa voči jeho nesvojprávnej plnoletej dcére G. O. na sumu 130 eur mesačne s účinnosťou od 25.4.2016 do 31.8.2016 s tým, že týmto sa mení rozsudok Okresného súdu Trenčín č. k. 32P/194/2011-219 zo dňa 23.2.2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 19CoP/38/2012-273 zo dňa 22.11.2012 v časti vyživovacej povinnosti navrhovateľa k nesvojprávnej dcére (výrok I.). Vo zvyšku súd prvej inštancie návrh zamietol (výrok II.) a o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (výrok III.). V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že navrhovateľ sa návrhom doručeným súdu dňa 25.4.2016 domáhal zníženia výživného na svoje plnoleté nesvojprávne dieťa zo sumy 180 eur mesačne na sumu 40 eur mesačne s účinnosťou od 20.7.2013 (t. j. aj za obdobie predchádzajúce podaniu návrhu).

1.1 Za aplikácie ustanovení § 62 ods. 1 - 5, § 75 ods. 1, 2, § 77 ods. 1, § 78 ods. 1 Zákona o rodine súd prvej inštancie dospel k záveru o čiastočnej dôvodnosti návrhu na zníženie výživného. Uviedol, že naposledy bola vyživovacia povinnosť upravovaná rozsudkom z roku 2012, kedy bola G. žiačkou 9.

ročníka Špeciálnej základnej školy internátnej, pričom jej zdravotný stav sa nezlepšil. Naďalej je ťažko zdravotne postihnutá, trpí epileptickými záchvatmi, centrálnym hypotonickým syndrómom, má stredný stupeň mentálnej retardácie, nosí okuliare. Okrem toho sa jej pridružilo kožné ochorenie na nohách, ktoré si vyžaduje sústavnú liečbu a zvýšenú hygienu. Nie je ani prognóza zlepšenia jej zdravotného stavu, preto súd prvej inštancie konštatoval, že G. nie je schopná sa sama živiť a túto schopnosť s najväčšou pravdepodobnosťou ani nikdy nezíska. Je odkázaná na celodennú starostlivosť a dozor dospeléj osoby: Matka jej (s výnimkou času stráveného v dennom stacionári) poskytuje dlhodobu, bez akejkoľvek osobnej pomoci navrhovateľa, osobnú starostlivosť a opateru, čo súd prvej inštancie vzal do úvahy ako významný faktor pre posúdenie, kto sa akou mierou má finančne podieľať na zabezpečení jej potrieb.

1.2 Súd považoval za dôvodný argument matky, že v súvislosti so zdravotným stavom G. sú zvýšené výdavky na stravu, ošatenie, obuv, lieky a zdravotnícke pomôcky. Pokiaľ navrhovateľ rozporoval výdavky na G., jeho argumenty súd považoval za neodôvodnené, naopak, všetky výdavky boli preukázané, zdokladované a matkou odôvodnené. K nákladom G. za obdobie od apríla 2016 do augusta 2016, kedy bola žiačkou strednej školy, súd uviedol, že výdavky na jej vyčíslené a odôvodnené potreby boli za uvedené obdobie v sume 557,71 eur mesačne, jej príjmy boli 319,50 eur mesačne. Za obdobie od septembra 2016 do decembra 2017 boli výdavky G. na jej vyčíslené a odôvodnené potreby v sume 650,48 eur mesačne, jej príjem bol do 31.12.2016 v sume 319,50 eur a od 1.1.2017 v sume 326,60 eur. V roku 2018 a 2019 súd ako odôvodnené výdavky zobral do úvahy výdavky v sume 691,24 eur mesačne a príjem G. bol do 31.12.2018 v sume 333,80 eur a od 1.1.2019 v sume 342,50 eur mesačne. Z uvedeného je zrejmé, že náklady G. boli výraznejšie nižšie iba v období od apríla 2016 do 31.8.2016. V ďalšom období mesačné náklady aj po započítaní invalidného dôchodku, postupne mierne stúpajú. Invalidný dôchodok v žiadnom prípade nepostačuje na úhradu jej odôvodnených potrieb.

1.3 Pokiaľ ide o pomery navrhovateľa, súd zistil, že je naďalej príslušníkom Hasičského a záchranného zboru. V čase posledného rozhodovania o výživnom v roku 2011 bol jeho priemerný mesačný zárobok 964 eur, od septembra 2015 do augusta 2016 to bolo 1 117,94 eur, v roku 2018 po zvýšení 1 261,14 eur. Rozsudkom Okresného súdu Trenčín mu bola zvýšená vyživovacia povinnosť k mal. Q. zo sumy 100 eur na sumu 190 eur mesačne s účinnosťou od 1.9.2015 so splácaním nedoplatku na zročnom výživnom v splátkach po 20 eur mesačne. Ako odôvodnené výdavky na strane navrhovateľa ďalej súd prvej inštancie vzal do úvahy výdavky na lieky v priemere 35 eur mesačne, na stravu 160 eur, na hygienu v priemere 25 eur, na oblečenie 30 eur, na mobilný telefón 26 eur, poistenie zodpovednosti za škodu pri výkone povolania 2,90 eur, pomernú časť platieb za dodávku plynu, elektriny a platieb za užívanie bytu od decembra 2016 do decembra 2017 v sume 111,07 eur, v roku 2018 v sume 134,59 eur, poplatok za komunálny odpad 1,95 eur, koncesionársky poplatok v sume 4,64 eur mesačne. Nárast príjmu navrhovateľa tak od posledného posudzovaného obdobia bol vyšší než nárast jeho odôvodnených výdavkov. Navrhovateľ sa viacerými svojimi úkonmi vzdal majetkového prospechu, keď nehnuteľnosti nadobudnuté z vyporiadania BSM v roku 2012 v hodnote 25 300 eur previedol na svoju súčasnú manželku a jej dcéru, zaviazal sa splácať hypotekárny úver (stal sa jeho spoludlžníkom), pričom nehnuteľnosť, ktorá bola úverom financovaná, je vo výlučnom vlastníctve jeho manželky, v dedičskom konaní po svojej matke ako oprávnený dedič uzavrel s ostatnými dedičmi dohodu, že nadobúdateľom celého dedičstva v čistej hodnote 40 000 eur je manžel poručiteľky.

1.4 K pomerom matky G. a jej manžela súd zistil, že matka G. pracuje naďalej ako daňová poradkyňa. V roku 2011 bol jej priemerný mesačný zárobok 1 105,89 eur, v roku 2015 bol 1 050,32 eur. Do marca 2017 poberala rodičovský príspevok 203,20 eur mesačne a prídavok na dieťa 70,56 eur mesačne. Od augusta do decembra 2018 znova poberala rodičovský príspevok 214,70 eur mesačne, v januári 2019 rodičovský príspevok 220,70 eur mesačne a prídavky na dieťa v roku 2018 po 23,68 eur na 4 deti, v roku 2019 po 24,34 eur mesačne na 4 deti. Spolu za 34 mesiacov od apríla 2016 do januára 2019 bol teda jej priemerný zárobok cca 743 eur mesačne, z čoho vyplýva, že príjem na strane matky G. klesol v porovnaní s naposledy posudzovaným obdobím v roku 2012. Súčasne jej pribudli ďalšie dve vyživovacie povinnosti, a to k mal. Q. M.Č., nar. XX.XX.XXXX a mal. Y. M., nar. XX.XX.XXXX.

1.5 Súd zisťoval aj zárobokové pomery manžela matky G. s tým, že jeho priemerný čistý mesačný príjem v čase poslednej úpravy pomerov bol cca 5 615 eur, v teraz posudzovanom období bol jeho priemerný čistý mesačný príjem 6 610 eur + priemerný príjem ako SZČO cca 133 eur až 160 eur mesačne, z čoho vyplýva, že príjem manžela matky G. oproti času poslednej úpravy výživného vzrástol o cca 1 150 eur.

Súd prvej inštancie uviedol, že je potrebné si uvedomiť, že príjem manžela síce je nadštandardný, ale súd v tomto konaní nehodnotil, či je príjem vysoký, nízky, či primeraný, ale výlučne to, či od poslednej úpravy pomerov došlo u tohto príjmu k pozitívnej alebo negatívnej zmene natoľko, že to môže mať za následok aj úpravu vyživovacej povinnosti navrhovateľa voči G.. Len samotná skutočnosť, že vzrástol príjem manžela matky (ktorý sám ani vyživovaciu povinnosť voči G. nemá) nemôže znamenať, že súd tomu adekvátne zníži výživné jej otca k nej. Treba zobrať do úvahy fakt, že síce sa zvýšil príjem manžela matky, ale aj jemu pribudli dve ďalšie vyživovacie povinnosti voči Q. a Y., voči ktorým má ako k vlastným deťom vyživovaciu povinnosť a je potrebné zohľadniť aj to, že podľa nerozporovaných tvrdení matky G., jej manžel G. vníma ako vlastné dieťa, osobne sa podieľa na starostlivosti o ňu, financuje aj čiastočne jej potreby, akoby šlo o jeho vlastnú dcéru. Okrem toho pri hodnotení príjmu plynúceho do domácnosti matky G. súd prvej inštancie konštatoval, že príjem jej manžela sa síce zvýšil, avšak celkové príjmy do rodiny výrazne nevzrástli, keď v rovnakom období na druhej strane sa znížil príjem matky G., nehľadiac na to, že pribudli do rodiny ďalšie dve maloleté deti, v dôsledku čoho výdavky rodiny rástli.

1.6 Súd prvej inštancie uzavrel, že po odpočítaní príjmu G. od jej výdavkov je zrejmé, že rodičia G. by sa mali podieľať na jej výžive a na zabezpečení jej potrieb od apríla 2016 do augusta 2016 v sume 238,21 eur mesačne (keďže táto časť ostala aj po vyčerpaní invalidného dôchodku neuhradená). V období od septembra 2016 do decembra 2016 táto suma činí 330,98 eur, od januára 2017 do decembra 2017 je to 323,88 eur, od januára 2018 do decembra 2018 je to 357,44 eur a od januára 2019 je to suma 348,74 eur. Z tohto pohľadu súd dospel k záveru, že za obdobie od 1.9.2016 do času rozhodovania niet dôvodu na znížovanie výživného. Priestor na zníženie výživného videl súd len za obdobie od podania návrhu do 31.8.2016, keď boli výdavky na G. reálne nižšie (bola ešte študentkou a nechodila ešte do denného stacionára) - na rodičov ostávala suma 238,21 eur, ktorú súd rozdelil vzhľadom na osobnú starostlivosť matky o G. v pomere 45 % matka, 55 % otec, a tak dospel k záveru, že primerané výživné, ktoré je plne v možnostiach navrhovateľa, za uvedené obdobie bolo 130 eur mesačne.

1.7 Súd prvej inštancie vyhodnotil návrh na zníženie výživného aj za obdobie predchádzajúce dňu podania návrhu ako nedôvodný, prikloniac sa k výkladu, že doba, na ktorú možno uplatniť zmenu pôvodného rozhodnutia o výživnom, je upravená v § 77 ods. 1 veta druhá Zákona o rodine, a to odo dňa začatia súdneho konania. Dôvodil, že pokiaľ v § 77 ods. 1 Zákona o rodine je pre priznanie vyživovacej povinnosti na plnoleté deti aplikovaná zásada, že právo patrí bdelým, nemožno túto zásadu aplikovať len vo vzťahu k oprávnenému z vyživovacej povinnosti bez rovnakej aplikácie vo vzťahu k povinnému z vyživovacej povinnosti.

2. Na odvolanie oboch účastníkov konania Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 25. októbra 2022 č. k. 27Co/105/2022-802 (v poradí druhým, po predchádzajúcom zrušení rozsudku uznesením Najvyššieho súdu SR z 27.4.2022 sp. zn. 1Cdo/93/2020) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojitosti s dopĺňacím rozsudkom a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacích konaní, ani na náhradu trov dovolacieho konania. V odôvodnení zhodne so súdom prvej inštancie konštatoval, že priznanie invalidného dôchodku možno hodnotiť ako zmenu pomerov, samo o sebe však neznamená automaticky zníženie resp. zánik vyživovacej povinnosti rodiča k dospelému dieťaťu, v súvislosti s čím poukázal na nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 24.7.2013 sp. zn. I. ÚS 1996/12. Nesvojprávna G. napriek tomu, že je poberateľkou invalidného dôchodku, vzhľadom na svoje ochorenie, ktoré nie je len prechodného charakteru, doposiaľ nenadobudla schopnosť sama sa živiť, preto pretrváva vo vzťahu k nej vyživovacia povinnosť oboch jej rodičov. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne považoval za významný faktor osobnú starostlivosť G. matky, čo sa prejavilo v určitej, i keď nie výraznej disparite na výživnom, keď podiel pripadajúci na navrhovateľa 55 % považoval aj odvolací súd za správny a spravodlivý. Nad rámec obdobia od apríla 2016 do augusta 2016 s poukazom na nárast nákladov G., ako aj kritériá na strane navrhovateľa (nárast príjmu, výška splátky úveru, zbavovanie sa majetku) ani podľa odvolacieho súdu nemožno dospieť k záveru o opodstatnenosti zníženia výživného.

2.1 Ďalej odvolací súd konštatoval, že v konaní o výživnom plnoletého dieťaťa súd skúma predpoklady na určenie (zmenu) vyživovacej povinnosti zásadne medzi účastníkmi právneho vzťahu, t. j. osobou povinnou platiť výživné a osobou oprávnenou z vyživovacej povinnosti. Z pohľadu posudzovanej veci je teda rozhodujúce, či na strane osoby povinnej a osoby oprávnenej došlo k takej zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu vyživovacej povinnosti. Príjem manžela matky, či ich životná úroveň ako

rodiny, nemôže mať za následok diskvalifikáciu navrhovateľa platiť výživné v na neho pripadajúcej miere, pretože niet racionálneho, zákonného, ani morálne udržateľného dôvodu, pre ktorý by túto jeho povinnosť mala suplovať matka G., bez ohľadu na jej manželom sprostredkované majetkové zabezpečenie. Výška príjmu rodiča, ktorý má dieťa v osobnej starostlivosti, či výška príjmu jeho manžela sú faktory len s okrajovým vplyvom na výšku výživného, spolupôsobiacie s ostatnými rozhodujúcimi kritériami. Samé osebe nie sú teda pomery matky rozhodujúcimi. Na strane druhej by však nemohlo byť udržateľným, aby náklady na potreby G. hradil prakticky až na nepatrnú časť len navrhovateľ, a to napriek starostlivosti matky o G., keďže pomery matky ju z plnenia si vyživovacej povinnosti vo finančnom vyjadrení rozhodne nediskvalifikujú.

2.2 K odvolacej námietke navrhovateľa o nesprávnom neznížení výživného za obdobie predchádzajúce podaniu jeho návrhu odvolací súd uviedol, že argumentácii súdu prvej inštancie (ktorý vyložil obsah pojmu „priznanie výživného“ v § 77 ods. 1 Zákona o rodine tak, že tento zahŕňa aj priznanie zvýšenej, prípadne zníženej sumy výživného) nemožno z hľadiska jej racionálnosti, dostatočnosti, či vo svetle naplnenia zmyslu a účelu ochrany záujmov detí nič vytknúť. Pokiaľ by totiž len samotné plnoleté dieťa, ako osoba oprávnená z vyživovacej povinnosti, malo byť limitované pri priznaní výživného (v zmysle jeho určenia) momentom podania návrhu so zreteľom na to, že má byť ono samotné strážcom svojich práv, pri absencii určenia totožného časového ohraničenia u osoby povinnej v prípade uplatnenia zníženia výživného by bol podľa názoru odvolacieho súdu založený nerovnovážny stav v neprospech dieťaťa, ku ktorému úmysel zákonodarcu vo svetle ochrany jeho práv zrejme nesmeroval. Odvolací súd pripustil, že v zmysle uznesenia Ústavného súdu SR zo dňa 18.9.2012 sp. zn. IV. ÚS 473/2012 je možné žiadať o zmenu vyživovacej povinnosti od zmeny pomerov, teda aj za obdobie pred podaním návrhu, avšak z použitej formulácie je zrejme, že ústavný súd nevylúčil možnosť inej interpretačnej alternatívy ustanovení § 77 ods. 1 a § 78 ods. 1 Zákona o rodine.

2.3 Napokon odvolací súd poukázal na to, že zníženie výživného aj za obdobie pred podaním návrhu by mohlo viesť k povinnosti nesvojprávnej G. čiastočne vrátiť otcovi výživné za pomerne rozsiahle obdobie (takmer tri roky) pri súčasnej existencii nespornej skutočnosti, že G. nie je a s vysokou pravdepodobnosťou nikdy ani nebude sama spôsobilá sa živiť, a tak jej potreby môže pokrývať len invalidný dôchodok, doplnený výživným od rodičov. Odvolací súd zdôraznil, že navrhovateľ by musel uplatniť vrátenie časti výživného nie voči G. matke, ale výlučne voči svojej dcére, čo by nepochybne negatívne ovplyvnilo možnosť uspokojovania jej potrieb. Otcom požadované zníženie výživného by tak automaticky malo za následok závažný zásah do sféry jeho ťažko chorého dieťaťa, čo vo svetle dobrých mravov, ako aj ochrany práv dieťaťa o to viac, že toto je ťažko zdravotne postihnuté, nemôže obstať, pretože by to bolo v rozpore s materiálnym poňatím výkonu spravodlivosti. Navrhovateľom podsúvanú spravodlivosť podľa odvolacieho súdu nemožno vzhliadať v jeho tvrdení, že nemal vedomosť, resp. že matka G. ho neinformovala skôr o tom, že došlo k zmene pomerov na strane G. priznaním jej invalidného dôchodku. Vychádzajúc totiž z elementárneho predpokladu vedomosti navrhovateľa o zdravotnom stave jeho dcéry v zmysle poznania ťažiskových diagnóz, ktorými táto od detstva trpí a ktoré ju diskvalifikujú v zaradení sa do plnohodnotného pracovného procesu, ako aj vzhľadom na dosiahnutý vek, pri minimálnom záujme o ňu musel priznanie invalidného dôchodku predvídať. Pokiaľ by jeho vzťah zodpovedal štandardnému vzťahu rodiča k dieťaťu a pokiaľ by starostlivosť o dieťa, hoci plnoleté, ale vzhľadom na svoj zdravotný stav odkázané na starostlivosť rodičov, neponechával v celom rozsahu na pleciah matky, ale na živote svojho dieťaťa sa riadne podieľal, nepochybne by o rozhodujúcich skutočnostiach v živote svojho dieťaťa musel mať vedomosť. Jeho pasivitu v tomto smere nemožno teda v prospech neho preklenúť prostredníctvom tvrdení o nevedomosti spomínanej skutočnosti a právo dieťaťa tak aj týmto spôsobom porušiť.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ dovolanie z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že napadnutý rozsudok spočíva na viacnásobnom nesprávnom právnom posúdení veci. Rozhodnutie odvolacieho súdu pritom záviselo od vyriešenia viacerých právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené, a to:

(1.) či je hmotnoprávne i procesnoprávne prípustné zníženie výživného súdom i za čas pred podaním návrhu povinného rodiča na zníženie výživného na plnoleté dieťa,

(2.) otázky významu nadobudnutia nového (samostatného) príjmu plnoletého dieťaťa spočívajúceho v priznaní a vyplácaní pravidelného invalidného dôchodku na existenciu a výšku vyživovacej povinnosti povinného rodiča z hľadiska zmeny pomerov na strane plnoletého dieťaťa,

(3.) otázky hmotnoprávneho významu príjmu rodiča plnoletého dieťaťa nadobudnutého z titulu bezpodielového spoluvlastníctva manželov zo mzdy vyplatenej jeho súčasnému manželovi z hľadiska určenia výšky výživného alebo zmeny výživného na plnoleté dieťa vo vzťahu k druhému rodičovi tohto dieťaťa.

3.1 Dovolateľ konštatoval, že uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. septembra 2012 sp. zn. IV. ÚS 473/2012 sa sčasti venovalo riešeniu dovolacej otázky č. 1, pričom ústavný súd plne akceptoval prípustnosť zníženia výživného súdom (tzv. spätne) i za čas pred podaním návrhu povinného rodiča na zníženie výživného. Ústavný súd v citovanom uznesení rozhodol o odmietnutí ústavnej sťažnosti podanej plnoletým dieťaťom. Predmetné rozhodnutie nebolo ústavným súdom prekonané, preto by dovolanie mohlo byť prípustné aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Poukázal aj na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 2.12.2014 sp. zn. 13Co/863/2014 a uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 14.12.2016 sp. zn. 6CoP/48/2016, podľa ktorých aj keď súdne rozhodnutie o výživnom na plnoleté dieťa je možné zmeniť len na návrh, neznamená to, že by k zníženiu alebo zrušeniu vyživovacej povinnosti nemohlo dôjsť od okamihu, kedy nastala zmena pomerov, a teda i za dobu pred podaním návrhu. Záver súdu prvej inštancie, s ktorým sa odvolací súd stotožnil, že súd nemôže zmeniť (znížiť) rozhodnutie o výživnom i za čas pred podaním návrhu na zníženie výživného na plnoleté dieťa, je podľa dovolateľa nesprávny a nemá oporu v zákone. Odvolací ako i prvostupňový súd dokonca pod pojmom priznanie výživného chápu i zníženie výživného, čo je logický a gramatický nezmysel. Súd mal podľa dovolateľa vyživovaciu povinnosť znížiť odo dňa priznania invalidného dôchodku jeho dcére, t. j. od 20.7.2013, a nie iba odo dňa podania návrhu. Argumentoval aj tým, že povinný je pri zmene pomerov oproti poberateľovi výživného v objektívnej nevýhode, častokrát sa totiž dozvie o zmene pomerov odôvodňujúcej zníženie alebo zrušenie vyživovacej povinnosti až časovo neskôr.

3.2 K dovolacej otázke č. 2 dovolateľ uviedol, že od júla 2013 objektívne nastala zmena pomerov v dôsledku priznania invalidného dôchodku jeho dcére, pričom ide o nie zanedbateľný mesačný príjem 320 eur netto, od 1.1.2017 v sume 326,60 eur netto, od 1.1.2019 v sume 342,50 eur netto (plus príspevok cca 70 eur ročne), ktorý dovtedy nepoberala. Súčasne pripomenul, že jemu bolo od 1.9.2015 zvýšené výživné na mal. syna Q. zo sumy 100 eur mesačne na sumu 190 eur mesačne plus nedoplatok 20 eur. Je tak zrejmé, že celková zmena pomerov pri posúdení príjmov a výdavkov činila viac ako 400 eur mesačne netto v jeho neprospech. Nezníženie výživného tak vecne, hmotnoprávne ako i matematicky neobstoí a je hmotnoprávne neudržateľné. V danom prípade nadobudnutie nového príjmu plnoletého dieťaťa vo forme priznania a vyplácania invalidného dôchodku bolo objektívnou a podstatnou zmenou pomerov na strane plnoletého dieťaťa a malo hmotnoprávny vplyv na existenciu a výšku vyživovacej povinnosti povinného rodiča. Ignorácia resp. zjavná bagatelizácia významu nadobudnutia nového príjmu plnoletého dieťaťa vo forme invalidného dôchodku na existenciu a výšku vyživovacej povinnosti povinného rodiča z hľadiska zmeny pomerov na strane plnoletého dieťaťa bola tak nesprávna, t. j. súd mal relevantne prihliadnuť na priznanie a vyplácanie invalidného dôchodku ako na podstatnú zmenu pomerov na strane plnoletého dieťaťa, čo však neučinil.

3.3 Napokon k dovolacej otázke č. 3 dovolateľ konštatoval, že G. matka s jej terajším manželom nemá zrušené bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (BSM), t. j. vyplatená mzda jej manžela ex lege patrí do masy BSM. Manžel matky je dlhodobo zamestnaný ako riaditeľ v spoločnosti DMG MORI Czech, s.r.o., Brno. Dosiahol čistý príjem zo mzdy za rok 2017 cca 2,84 mil. Kč (cca 109 tisíc eur) ročne, teda vyše 9 tisíc eur netto mesačne, a nie 6 610 eur, ako uzavrel okresný súd. Manžel matky vlastní byty v ČR, súčasne matka s manželom vlastní rodinný dom, jej životný štandard je vysoký. Matka je dobre zabezpečená, podniká v oblasti účtovných služieb. Tento príjem je objektívne súčasťou BSM. Príjem manžela matky zo mzdy sa pritom od poslednej úpravy výživného značne zvýšil, čo okresný súd plne opomenul a vyslovil nesprávne skutkové závery. Dosahovaný príjem (druhého) rodiča plnoletého dieťaťa nadobudnutý z titulu BSM zo mzdy vyplatenej jeho súčasnému manželovi mal preto súd relevantne zohľadniť v rámci možností a schopností tohto rodiča.

4. Osoba oprávnená na výživné v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhovateľa žiadala, aby dovolací

súd dovolanie odmietol, prípadne aby dovolanie zamietol a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania. Uviedla, že je jej známa možnosť kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 21.3.2018 sp. zn. 1VCdo/1/2018), avšak je jej tiež známe, že kumulácia dôvodov dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a § 421 ods. 1 písm. b) nie je možná, čo vyplýva aj z logického výkladu ustanovenia § 421 ods. 1, keď dovolaateľ na jednej strane tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a na strane druhej tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená. Pokiaľ dovolaateľ uvádza, že odvolací súd sa odklonil od rozhodujúcej praxe ústavného súdu a iných vyšších súdov, neoznačil žiadne rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Pokiaľ poukázal na rozhodnutie ústavného súdu, osoba oprávnená na výživné je toho názoru, že ústavný súd rozhoduje o ústavných sťažnostiach, kedy došlo k zásahom do základných práv a slobôd a jeho rozhodnutia neslúžia ako judikáty resp. ustálená rozhodovacia prax. Plne sa stotožňuje s odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu, ktorý vysvetlil navrhovateľovi, že v tomto smere jeho námietkam nemožno priznať relevanciu.

4.1 Okrem toho osoba oprávnená na výživné pripomenula, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (hmotnoprávna alebo procesnoprávna), a nie otázka skutková. Je toho názoru, že tri otázky, ktoré navrhovateľ predložil v dovolaní, sú otázky skutkové a nie právne. Dovolaací súd už viackrát vo svojich rozhodnutiach zdôraznil, že otázky týkajúcej sa správnosti vyhodnotenia schopností, možností a majetkových pomerov výživou povinnej osoby a odôvodnených potrieb výživou oprávnenej osoby, sú otázky skutkové a nie právne, a teda dovolanie o takýchto otázkach nie je prípustné.

4.2 Napriek tomu sa osoba oprávnená na výživné vyjadrila aj k jednotlivým dovolacím otázkam. K otázke č. 1 uviedla, že žalobcom citované rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky sa nevzťahujú na spätné zníženie vyživovacej povinnosti, ale v oboch prípadoch išlo o návrhy na zrušenie výživného k plnoletému dieťaťu. Odkázala na argumentáciu odvolacieho súdu, podľa ktorého pokiaľ by len osoba oprávnená z vyživovacej povinnosti mala byť limitovaná pri priznaní výživného momentom podania návrhu (a nie aj osoba povinná pri návrhu na zníženie výživného), bol by založený nerovnovážny stav v neprospech samotného dieťaťa, ku ktorému úmysel zákonodarcu vo svetle ochrany jeho práv zrejme nesmeroval. K otázke č. 2 uviedla, že nesúhlasí s námietkou navrhovateľa, že odvolací súd (rovnako ako súd prvej inštancie) nedostatočne zobral do úvahy skutočnosť, že ona od roku 2013 poberá invalidný dôchodok. Podľa nej sa súd prvej inštancie aj odvolací súd touto otázkou veľmi precízne zaoberali. Odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku jednoznačne uviedol, že priznanie invalidného dôchodku výživou oprávnenej osobe samo o sebe nemôže byť okolnosťou, ktorá by automaticky znamenala zníženie vyživovacej povinnosti, resp. zánik vyživovacej povinnosti rodiča k dospelému dieťaťu. Odvolací súd poukázal na konkrétne rozhodnutie, a to na nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 24.07.2013 sp. zn. I. ÚS 1996/12. V tomto smere je potrebné posudzovať individuálne okolnosti každého prípadu a individuálne treba posudzovať aj individuálne potreby osoby, ktorá poberá invalidný dôchodok. K dovolacej otázke č. 3 taktiež odkázala na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj súdu odvolacieho. Stotožňuje sa s tým, že príjem manžela matky, či životná úroveň ako rodiny nemôže mať za následok diskvalifikáciu navrhovateľa platiť výživné v na neho pripadajúcej miere, pretože niet racionálneho, zákonného ani morálne udržateľného dôvodu, pre ktorý by túto jeho povinnosť mala suplovať jej matka bez ohľadu na jej majetkové zabezpečenie, zvlášť keď zo strany navrhovateľa - jej otca ide o jediný spôsob, akým sa podieľa na plnení rodičovských povinností voči nej ako ťažko zdravotne postihnutému dieťaťu. Výška príjmu manžela jej matky je len faktorom s okrajovým vplyvom na výšku výživného.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolaací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa je síce čiastočne prípustné, avšak nedôvodné a je potrebné ho zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon

prípúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Pokiaľ ide o dovolacie námietky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci, podľa § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, (a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, alebo (b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. K námietke osoby oprávnenej na výživné, že kumulácia dôvodov dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a § 421 ods. 1 písm. b) nie je možná, dovolací súd odkazuje na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 8Cdo/54/2018, 4Cdo/93/2022) i Ústavného súdu Slovenskej republiky (sp. zn. I. ÚS 51/2020, III. ÚS 76/2021, najnovšie nález z 28. septembra 2023 sp. zn. III. ÚS 7/2023), z ktorých vyplýva, že dovolací súd nie je viazaný tým, o ktorý prípad právnej otázky podľa § 421 ods. 1 CSP oprel prípustnosť dovolania dovolateľ a otázku prípustnosti dovolania skúma dovolací súd sám. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Inak povedané, pokiaľ dovolateľ odkáže na viaceré prípady prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP (na viaceré písmená tohto ustanovenia), nejde o kumuláciu dovolacích dôvodov, ale stále len o jeden dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci (porovnaj § 428 a § 432 CSP). Podľa nálezu I. ÚS 51/2020 dovolanie bude prípustné aj vtedy, ak napríklad dovolateľ prípustnosť odôvodnil odklonom od ustálenej praxe najvyššieho súdu, no najvyšší súd zistí, že v skutočnosti nejde o odklon, ale o nejednotnosť takejto praxe. Je teda povinnosťou najvyššieho súdu skúmať aj iné dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, aj keď ich dovolateľ výslovne neoznačil tým-ktorým písmenom citovaného ustanovenia (III. ÚS 7/2023). O to skôr je povinnosťou odvolacieho súdu preskúmať viaceré dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, ak ich dovolateľ označil.

10. K námietke, že dovolateľom predložené otázky nie sú právnymi otázkami, dovolací súd uvádza, že pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 CSP prípúšťa dovolanie, má obsah pojmu „právna otázka“ mimoriadny význam. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

11. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

12. Z toho, čo bolo uvedené vyššie (najmä v odseku 10 tohto odôvodnenia) je zrejmé, že pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP nestačí, že ide o právnu otázku. Musí ísť o takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná (ale rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na odlišných dôvodoch), nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V takom prípade dovolanie v zmysle § 421 ods. 1 CSP nielen že nie je dôvodné, ale nie je ani prípustné.

13. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že všetky tri otázky predložené dovolaťom (1. prípustnosť zníženia výživného na plnoleté dieťa aj za čas pred podaním návrhu na jeho zníženie; 2. význam samostatného príjmu plnoletého dieťaťa v podobe invalidného dôchodku pre rozhodovanie o výške výživného; 3. význam príjmu súčasného manžela rodiča plnoletého dieťaťa, ktorý patrí do BSM, pre rozhodovanie o výške výživného zo strany druhého rodiča) sú otázkami právnymi. Je však potrebné preskúmať, či ide o také právne otázky, na ktorých riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie.

14. K otázke prípustnosti zníženia výživného na plnoleté dieťa aj za čas pred podaním návrhu na jeho zníženie sa vyjadril súd prvej inštancie tak, že obmedzenie možnosti priznať výživné len odo dňa začatia súdneho konania podľa § 77 ods. 1 Zákona o rodine interpretoval ako obmedzenie akéhokoľvek rozhodovania o výživnom (aj o znížení alebo zvýšení výživného) s argumentom, že aj pri zmene ide v zásade o nové priznanie výživného a že zásadu „právo patrí bdelým“ treba aplikovať nielen vo vzťahu k oprávnenému, ale aj vo vzťahu k povinnému z vyživovacej povinnosti. Odvolací súd tento právny názor označil za racionálny a dostatočne zdôvodnený (avšak neuviedol výslovne, či sa s ním stotožňuje), vyjadril sa k možnosti aplikácie uznesenia Ústavného súdu SR zo dňa 18.9.2012 sp. zn. IV. ÚS 473/2012 na tento prípad (v tom zmysle, že vyjadrenie ústavného súdu o ústavnej udržateľnosti takej interpretácie zákonných ustanovení, podľa ktorej možno zmenu výživného požadovať už odo dňa zmeny pomerov, neznamená, že by iná interpretačná alternatíva nebola ústavne udržateľná) a kriticky sa vyjadril aj k tvrdeniu navrhovateľa, že nemal vedomosť o poberaní invalidného dôchodku G..

15. Čo je však podstatné, odvolací súd okrem tejto argumentácie poukázal aj na to, že spätné zníženie výživného aj za obdobie pred podaním návrhu by de facto znamenalo povinnosť nesvojprávnej G. vrátiť otcovi časť výživného za pomerne rozsiahle obdobie (takmer tri roky), pričom G. stále nie je spôsobilá sama sa živiť, a teda je popri invalidnom dôchodku (ktorý zďaleka nepokrýva všetky jej odôvodnené potreby) odkázaná na výživné od rodičov (nehovoriac o nevyhnutnej osobnej starostlivosti). Za tohto skutkového stavu dospel odvolací súd k záveru, že otcom požadované zníženie výživného za obdobie pred podaním návrhu (ktoré by bolo nevyhnutne spojené s povinnosťou G. vrátiť časť už poskytnutého výživného, inak by spätné zníženie nemalo žiaden význam) by predstavovalo výkon práv v rozpore s dobrými mravmi.

16. Pri alternatívnom posúdení veci v dvoch alternatívach, z ktorých každá samostatne vedie k zamietnutiu žaloby (návrhu) je na žalobcovi (navrhovateľovi), aby tvrdil a primerane zdôvodnil, že nesprávne sú obe alternatívy. V tomto prípade odvolací súd označil právne posúdenie veci súdom prvej inštancie za prijateľnú (racionálnu) alternatívu, súčasne však uviedol, že aj keby právne existovala možnosť zníženia výživného na plnoleté dieťa aj za obdobie pred podaním návrhu na zníženie výživného, v tomto konkrétnom prípade za daných skutkových okolností by vyhoveniu takémuto návrhu bránil rozpor s dobrými mravmi. Navrhovateľ v dovolaní toto právne posúdenie veci nenapadol. To znamená, že bez ohľadu na to, či by odvolací súd odpovedal na dovolaťom predloženú právnu otázku č. 1 tak, že zníženie výživného za obdobie pred podaním návrhu je možné alebo tak, že to možné nie je, v okolnostiach konkrétnej veci by táto odpoveď vzhľadom na posúdenie prípadného vrátenia časti už zaplateného výživného ako rozporného s dobrými mravmi nemala reálny význam. Išlo by teda len o akademickú debatu, do ktorej by najvyšší súd v dovolaniach konaniach vstupovať nemal.

17. Inak povedané, rozhodnutie odvolacieho súdu nespočívalo na právnej otázke, či je spätné zníženie výživného za obdobie pred podaním návrhu prípustné alebo nie (k tejto právnej otázke sa odvolací súd napokon ani jednoznačne nevyjadril), ale na právnej otázke, či za daných skutkových okolností by bolo

spätné zníženie výživného a vrátenie časti už zaplateného výživného v súlade s dobrými mravmi. Preto dovolateľom nastolená otázka č. 1 nebola takou právnou otázkou, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a teda v tejto časti bolo potrebné dovolanie navrhovateľa odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP ako také, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

18. Dovolací súd považuje za vhodné uviesť, že si je vedomý skutočnosti, že odvolací súd pri posúdení prípadného vrátenia časti výživného ako rozporného s dobrými mravmi aplikoval na vec nové ustanovenie hmotného práva (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) bez toho, aby dal účastníkom konania možnosť vyjadriť sa k použitiu tohto ustanovenia (§ 382 CSP). Vzhľadom na viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP; § 77 a contrario, § 155 Civilného mimosporového poriadku) a na to, že dovolateľ toto porušenie procesných predpisov v dovolaní nenamietal, nemohol dovolací súd na túto skutočnosť prihliadať.

19. K otázke č. 2 - význam samostatného príjmu plnoletého dieťaťa (v podobe invalidného dôchodku) pre rozhodovanie o výške výživného - dovolateľ uviedol, že „ignorácia resp. zjavná bagatelizácia významu nadobudnutia nového príjmu plnoletého dieťaťa vo forme priznania a vyplácania pravidelného invalidného dôchodku“ bola nesprávna a súd mal relevantne prihliadnuť na priznanie a vyplácanie invalidného dôchodku ako na podstatnú zmenu pomerov na strane plnoletého dieťaťa. Dovolateľ však opomenul, že presne to odvolací súd urobil: v celom rozsahu prihliadol na invalidný dôchodok nesvojprávnej G. ako na jej príjem, pričom v každom časovom období tento príjem v celom rozsahu odpočítal od jej oprávnených výdavkov a len zvyšnú časť (t. j. tú časť výdavkov, ktorá nebola krytá invalidným dôchodkom) rozpočítal ako výživné medzi oboch rodičov. Nie je teda zrejmé, v čom videl dovolateľ nesprávnosť tohto postupu a čo považoval za ignoráciu resp. bagatelizáciu významu poberania invalidného dôchodku.

20. Dovolateľ v dovolaní netvrdil, že by poberanie invalidného dôchodku malo mať za následok úplný zánik vyživovacej povinnosti zo strany rodičov, a teda zrušenie povinnosti platiť výživné (čo by bol síce nesprávny právny názor, ale bolo by to možné považovať za reálnu polemiku s právnym názorom, na ktorom spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu). Iba nejasným spôsobom namietal, že odvolací súd poberanie invalidného dôchodku dostatočne nezohľadnil. Neuvedol však, ako inak mal podľa jeho názoru súd „relevantne prihliadnuť“ na invalidný dôchodok než tak, že ho v celom rozsahu odpočítal od výdavkov a len zvyšok považoval za základ pre určenie výšky výživného. V tejto časti teda dovolateľ nevysvetlil dostatočne jasne dôvody, pre ktoré považuje napadnuté rozhodnutie za nesprávne, resp. v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom (§ 428, § 432 ods. 2 CSP). Preto bolo potrebné aj v tejto časti dovolanie navrhovateľa odmietnuť podľa § 447 písm. d), písm. f) CSP ako také, ktoré nemá náležitosti podľa § 428, resp. dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 432 CSP.

21. K dovolacej otázke č. 3 (význam príjmu súčasného manžela matky, ktorý patrí do BSM) považuje dovolací súd v prvom rade za potrebné konštatovať, že vyživovaciu povinnosť k dieťaťu, pokiaľ nie je schopné sa samo živiť, majú obaja rodičia. Nemožno teda súhlasiť s konštatovaním odvolacieho súdu, že v konaní o výživnom plnoletého dieťaťa sa skúmajú predpoklady zásadne medzi osobou povinnou platiť výživné a osobou oprávnenou z vyživovacej povinnosti. Účastníkom právneho vzťahu vyplývajúceho z vyživovacej povinnosti (aj keď nie účastníkom súdneho konania) je totiž aj druhý rodič, aj keď nemá určenú povinnosť platiť výživné v peniazoch (pretože sa o dieťa osobne stará). Napriek tomuto nepresnému konštatovaniu však v konaní došlo (už na súde prvej inštancie) k preskúmaniu pomerov nielen na strane nesvojprávnej G.L. a jej otca, ale aj na strane jej matky. Súd prvej inštancie rozdelil vyživovaciu povinnosť medzi oboch rodičov tak, že po zohľadnení osobnej starostlivosti matky určil pomer výživného 55 % otec, 45 % matka. Je teda zrejmé, že súd počítal s tým, že vyživovaciu povinnosť má aj matka (pričom ju plní v prvom rade osobnou starostlivosťou o dieťa, ale aj finančne). Napokon dovolateľ ani nenamietal, že by nebola dostatočne zohľadnená povinnosť matky podieľať sa na výžive G..

22. To, čo dovolateľ namietal, a čo urobil predmetom dovolacej otázky č. 3, bolo podľa jeho názoru

opomenutie príjmu manžela matky plnoletého dieťaťa, ktorý má s matkou dieťaťa bezpodielové spoluvlastníctvo manželov. Nie je pravdou, že by súd príjem manžela matky úplne opomenul. Naopak, je zrejmé, že súd prvej inštancie jeho príjem zisťoval, len ho mechanicky nepripočítal k príjmu matky, ale zohľadnil ho ako súčasť životnej úrovne matky. Tu dovolací súd zdôrazňuje, že na rozdiel od matky dieťaťa jej súčasný manžel, ktorý nie je otcom dieťaťa, nemá voči dieťaťu vyživovaciu povinnosť. Preto dovolací súd považuje za správne konštatovanie odvolacieho súdu, že príjem manžela matky nemôže mať za následok diskvalifikáciu navrhovateľa platiť výživné v na neho pripadajúcej miere (vypočítanej vzhľadom na príjmy, oprávnené výdavky a majetkové pomery dieťaťa a oboch rodičov a vzhľadom na osobnú starostlivosť jedného z nich o dieťa), pretože niet racionálneho, zákonného, ani morálne udržateľného dôvodu, pre ktorý by túto jeho povinnosť mala suplovať matka prostredníctvom manželom sprostredkovaného majetkového zabezpečenia.

23. Je tiež možné súhlasiť so záverom (ktorý vyslovil súd prvej inštancie a odvolací súd sa s ním stotožnil), že výška príjmu manžela matky pri rozhodovaní o výške vyživovacej povinnosti medzi otcom a plnoletým dieťaťom predstavuje len faktor s okrajovým vplyvom na výšku výživného, spolupôsobiaci s ostatnými rozhodujúcimi určujúcimi kritériami. Tento faktor sa prejavuje najmä v životnej úrovni matky dieťaťa, ktorú má dieťa právo zdieľať (§ 62 ods. 2 Zákona o rodine). Vzhľadom na absenciu vyživovacej povinnosti manžela matky dieťaťa však nemožno jeho príjem (aj keď patrí do BSM) považovať za súčasť základu pre výpočet výšky výživného, a teda nemožno ho automaticky pripočítať k príjmom matky.

24. V okolnostiach tejto veci nemožno opomenúť, že nesvojprávná G. žije v spoločnej domácnosti s matkou a jej manželom, ktorý sa k nej (podľa zistení súdu prvej inštancie, ktoré v priebehu konania neboli spochybnené) správa ako k vlastnej dcére. Teda G. zdieľa nielen životnú úroveň svojej matky (vyplývajúcu z jej vlastných príjmov a majetkových pomerov), ale aj životnú úroveň jej manžela. Osobnú starostlivosť o dieťa vykonáva nielen matka, ale aj jej manžel (pričom pod osobnou starostlivosťou nemožno vnímať - tak ako to naznačuje dovolateľ - len stravovanie dieťaťa či jeho vozenie do stacionára, ktoré vykonáva tretia osoba, ale aj - a najmä - každodenné rutinné činnosti od ranného prebúdzania, hygieny, obliekania, prechádzky, výlety, ale aj jednoduché rozhovory či trávenie času s dieťaťom doma - to všetko sú činnosti, ktoré sú pri mentálne postihnutom dieťati podstatne náročnejšie než pri zdravom dieťati a nemožno ich oceniť v peniazoch, ale je potrebné na ne prihliadať ako na súčasť osobnej starostlivosti o dieťa.

25. Na základe vyššie uvedeného teda dospel dovolací súd k záveru, že vo vzťahu k dovolacej otázke č. 3 odvolací súd vec správne právne posúdil, keď prihliadal na príjmy manžela matky nesvojprávnej G. len ako na súčasť životnej úrovne matky, avšak nepripočítaval ich matematicky k príjmom matky, pričom za kľúčové faktory pre výpočet výšky výživného považoval odôvodnené potreby nesvojprávnej G. a na druhej strane schopnosti, možnosti a majetkové pomery oboch rodičov (vrátane schopnosti otca nesvojprávnej G. platiť výživné v určenej výške) a osobnú starostlivosť jedného z rodičov o dieťa. Preto dovolací súd považoval podané dovolanie v tejto časti za nedôvodné a zamietol ho (§ 448 CSP). Vzhľadom na zamietnutie dovolania v tejto časti dovolací súd nepovažoval za potrebné samostatne formulovať výrok o odmietnutí dovolania vo vzťahu k dovolacím otázkam č. 1 a č. 2 a dovolanie zamietol ako celok.

26. Napokon, pokiaľ dovolateľ vo vzťahu k otázke č. 3 naznačoval nesprávne skutkové zistenia súdov nižšej inštancie, najmä nesprávne zistenú výšku príjmu manžela matky nesvojprávnej G., dovolací súd zdôrazňuje, že nie je súdom skutkovým, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Pokiaľ dovolateľ nenamietal nesprávny procesný postup, ktorý by mal za následok porušenie práva na spravodlivý proces, dovolací súd nemohol preskúmať ani spôsob vykonávania a vyhodnocovania dôkazov súdmi nižšej inštancie.

27. Keďže osoba oprávnená na výživné vo vyjadrení k dovolaniu podala návrh na priznanie náhrady trov dovolacieho konania, dovolací súd v zmysle ustanovenia § 57 CMP rozhodol aj o trovách dovolacieho konania. Podľa § 52 CMP rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho

konania, pretože nezistil také konanie niektorého účastníka alebo jeho zástupcu, ktorým by zavinil trovy, ktoré by inak neboli vznikli (§ 54 CMP). Dovolací súd nezistil ani žiadne iné dôvody, pre ktoré by s ohľadom na okolnosti prípadu bolo spravodlivé priznať niektorému účastníkovi náhradu trov konania (§ 55 CMP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.